

Inleiding Dachaulezing 2015

In het licht van Wiardi Beckman

Rode Hoed Amsterdam, vrijdag 24 April 2015

In 2005 kwam Marijke Halbertsma, dochter van Wiardi Beckman naar de Nederlandse herdenking in Dachau. Daar ontstond het idee een Dachaulezing te organiseren waarbij ideeën en gedachten van slachtoffers en overlevenden van het concentratiekamp Dachau, waaronder die van haar vader Stuuf Wiardi Beckman, in relatie worden gebracht met de toekomst van ons denken over de oorlog, het gedachtegoed van “dat nooit weer”.

Op 29 april 1945 werd met het openen van de poorten van het concentratiekamp Dachau, door de Amerikaanse Rainbow en 7th Division, een periode van ruim 12 jaar gevangenschap, onmacht en ontsteltenis met 200.000 politieke gevangenen en 41.566 doden beëindigd. Een van die doden was Stuuf Wiardi Beckman. Nu 70 jaar na zijn dood, staan wij als het gaat om onze gedachten aan die periode op een kruispunt. Een kruispunt in het denken over de Tweede Wereld Oorlog.

Mensen die dicht tegen de oorlog staan ontvallen ons in te snel tempo. Hun herinneringen proberen wij steeds beter vast te houden. In die herinneringen herdenken wij familie en vrienden, die wij veelal nooit kenden. Voor de jonge generaties is 4 mei veel minder een herdenking van familie en vrienden. Het is ten slotte niet meer hun oorlog maar wel hun vrijheid die de herinnering levend moet houden. Het wordt steeds duidelijker dat de komende jaren cruciaal zijn in de keuze of wij in de toekomst, de oorlog herdenken als geschiedenis, of als herinnering. Als verhaal waar we vandaan komen of als waarschuwing waar we niet naar toe moeten.

Het zal u duidelijk zijn dat het Nederlands Dachau Comité kiest voor het laatste. Wij denken dat het zeer belangrijk is dat wat in de oorlog zo gruwelijk fout ging, zich in de toekomst niet herhaald. We noemen dat ook wel het gedachtegoed van "dat nooit weer". De vraag is hoe de oorlog kan bijdragen aan haar voorkoming. Binnen het Nederlands Dachau Comité denken wij dat in een tijd waarin de collectiviteit van toen is ingeruild voor de individualiteit van nu, de herinnering van de oorlog gericht moet zijn op de individuele moraliteit van mensen. In het kader van “dat nooit weer” definiëren wij moraliteit als “de mate van het al of niet vertonen van menswaardig gedrag”. Individueel impliceert dat ieder mens een eigen invulling geeft aan die “moraliteit”, niet extern en collectief vastgesteld, maar intern en persoonlijk doorleeft. Het Nederlands Dachau Comité wil stimuleren dat mensen aan de hand van de ijkpunten van “dat nooit weer” over individuele moraliteit nadenken. Zo vormt de oorlog mede het moreel kompas want ieder mens is van belang om te voorkomen wat slachtoffers en overlevenden doorstonden.

Het gedachtegoed van "dat nooit weer" is naar onze overtuiging gebaseerd op 5 ijkpunten voor moraliteit, die worden het meest beeldend vertaald door hun slachtoffers. Omgekomen militairen waarschuwen ons voor de onuitwisbare gevolgen van oorlog. Vervolgden op grond etniciteit of geaardheid dragen de boodschap tegen discriminatie op grond van ras en geaardheid. Slachtoffers van politiek geweld staan symbool voor het belang en de kwetsbaarheid van vrijheid. De slachtoffers van oorlogsgeweld in Azië bewijzen dat morele ijkpunten universeel zijn en burgerslachtoffers staan symbool voor de willekeur van elk oorlogsgeweld. De morele ijkpunten op basis van etnisch, politiek en militair geweld, de willekeur en universele dreiging ervan, raakt de belangrijkste risico's in een samenleving als zij op drift raakt. Het besef dat we daar dus 'nooit weer moeten komen' is juist het meest actueel als het risico erop wordt onderschat.

Het Nederlands Dachau Comité wil gezien de achtergrond het concentratiekamp Dachau, haar gevangenen en doden bijdragen aan de het morele ijkpunt van de kwetsbaarheid van vrijheid. Vandaag door de organisatie van de Dachaulezing. In het licht van Wiardi Beckman. Juist zijn verhaal en zijn opvattingen kunnen bijdragen aan het ontwikkelen van onze persoonlijke moraliteit, al is het maar door erover na te denken.